

Vastaus kirjalliseen kysymykseen VPK:n toimintaedellytyksistä sote-uudistuksessa

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Ville Kauniston /kok näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 883/2020 vp:

Miten hallitus aikoo turvata VPK:n toimintaedellytykset sote-uudistuksen jälkeisessä maailmassa, jossa pelastustoimen rahoitus on yhä tiukemmalla?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Pelastuslain (379/2011 2a §) mukaan vapaaehtoinen palokunta kuuluu sopimuspalokuntana osaksi pelastustoimen järjestelmää. Pelastuslain 25 § mukaan alueen pelastustoimi voi käyttää pelastustoiminnassa apunaan vapaaehtoisia palokuntia siten, kun niiden kanssa sovitaan.

Sopimuspalokunnat ovat olleet kautta sen historian ja ovat tänä päivänä erittäin tärkeä osa pelastustoimen järjestelmää. Suomalaista pelastustoimea ei voi kehittää ottamatta huomioon sopimuspalokuntajärjestelmää.

Hallitusohjelman mukaisesti sopimuspalokuntien toimintaedellytyksiä pelastuslaitosten kumppanina vahvistetaan tunnistamalla myös niiden nykyiset ja tulevaisuuden haasteet sekä erityispiirteet. Hallitus huolehtii myös koko maan kattavasta paloasemaverkosta. Hallitusohjelman tavoitteiden toteuttamiseksi sisäministeriö on asettanut sopimuspalokuntien kansallisen yhteistoimintaryhmän, jonka tehtävänä on kehittää sopimuspalokuntatoimintaa. Tänä syksynä vahvistettiin sopimuspalokuntatoiminnan kansallinen kehittämisohjelma 2020–2023. Ohjelman missiona on vahvistaa sopimuspalokunnat, vahvempi pelastustoimi. Kehittämisen tarkoituksena on varmistaa sopimuspalokuntien jatkuvuus.

Sopimuspalokuntatoimintaa kehitetään myös osana pelastustoimen ja siviilivalmiuden suorituskyky ja suunnitteluperusteet -hanketta, jossa harvaan asutut alueet ja sopimuspalokuntatoiminta muodostavat oman työpaketin. Lisäksi osana sote-uudistusta sopimuspalokuntatoimintaa kehitetään pian käynnistyvissä alueellisissa kehittämissankkeissa.

Sopimuspalokuntien hälytysosastoissa on tällä hetkellä noin 15 200 henkilöä. Aktiivisten määrän trendi on ollut nouseva. Kokonaismäärän noususta huolimatta on havaittu, että palokuntatoiminnassa on huomattavaa vaihtelua alueittain ja paikoittain. Kaupungistumisen myötä harvaan asutuilla alueilla väestön ikääntyessä on vaikea löytää kylien paloasemille riittävästi henkilöitä, jotka voivat hoitaa hälytystehtäviä. Tässä tarvitaan sopimuspalokunnilta aktiivisia toimia ja tiivistä yhteistyötä pelastuslaitosten kanssa. Myös sopimuspalokuntien kansallinen yhteistoimintaryhmä tulee osaltaan pohtimaan rekrytointiin liittyviä haasteita.

Pelastustoimi tulee siirtymään sote-uudistuksen myötä hyvinvointialueiden osaksi. Jatkossa hyvinvointialueet päättävät palveluiden tuottamistavasta. Alueen pelastustoimet ovat tehneet sopimuksia palveluiden tuottamisesta sopimuspalokuntien kanssa. Sopimukset siirtyvät 1.1.2023 sellaisenaan hyvinvointialueelle. Jatkossa hyvinvointialueet ja sopimuspalokunnat päättävät sopimuksista.

Sopimuspalokuntien toiminta on yhteiskunnallisesti hyvin merkittävää. Hälytystehtävien hoitamisen lisäksi sopimuspalokunnat tuovat lisäarvoa lasten ja nuorten turvallisuusosaamisen lisäämiseen ja kuntalaisten aktivoimiseen yhteisölliseen toimintaan. On tärkeää toimia sen edistämiseksi, että sopimuspalokunnat ovat vahvoja jatkossakin. Tulevassa uudistuksessa on huolehdittava siitä, että sopimuspalokuntien ja hyvinvointialueiden välillä on tiivis keskusteluyhteys ja vahvaa yhteistyötä.

Pelastustoimen rahoituksessa pyritään varmistamaan riittävä taso siirtymisessä uuteen hallintoon. Sote-ministerityöryhmässä on tunnistettu ja tunnustettu lähtökohta, että pelastustoimen rahoitukseen tarvitaan 81 miljoonan lisäys, jotta palvelutaso eri puolilla Suomea on lain edellyttämällä tasolla, varallaolojärjestelmään tarvittaviin muutoksiin on taloudellisesti varauduttu ja öljyntorjunnan rahoituksen muutokset tulevat huomioiduksi.

Hyvinvointialueet päättävät rahoituksen kohdentumisesta palvelusektoreihin. Ei ole nähtävissä, että hyvinvointialueet tulisivat taloudellisistakaan syistä toimeen ilman sopimuspalokuntia. Alkuvaiheessa valtion toimiessa rahoittajana katsotaan asiaa myös kustannustehokkuuden näkökulmasta. On otettava myös huomioon, että sopimuspalokuntajärjestelmä tuo merkittävää kustannustehokkuutta ja joustavuutta suuronnettomuus-, häiriötilanne- ja poikkeusoloissa.

Helsingissä 11.12.2020

Sisäministeri Maria Ohisalo